

Tremtinys

Nr. 9
(1127)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. kovo 6 d. *

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS
AKTAS
DR. LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATSTATYMO

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama Tautos valią, nutaria ir iškiliausiai neskebia, kad yra atstatomas 1940 metų amžius jėgų panaikintas Lietuvos Valstybės suvereninių galų vykdymas, ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.
Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Sezīzmojo Scimo resoliucija dėl statutarių Lietuvos demokratinės valstybės išeindėjimą įtėvė nurodę teisinių galos ir yra Lietuvos Valstybės konstitucinis pamatas.
Lietuvos valstybės teritorija yra vieninta ir nedaloma, joje neveikia jokių kitos valstybės konstitucijos.
Lietuvos valstybės pabrėžia savo ištikimybę visuotiniui pripažintiems tarptautinės teisės principams, pripažįsta sienu neličinumą, kaip jis uformuotas 1975 metais Europos sąjungos ir bendradarbiavimo pasitarime Minskelyje. Būsimamame akte, garantuoja žmogaus, piliečio ir tautinių bendrijų teises.
Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba kaičiau suvereninių galų reiškėja šiuo aktu pradeda realizuoti vieną Valstybės suverenitetą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUTORIOS TARYBOS PIRMININKAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS SEKRETORIUS
Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.

Signatures of the members of the Supreme Council of Lithuania, including Gvidas Rutkauskas, Vincas Vaidevutė-Margevičienė, and others.

Mieli buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, Laisvės kovų dalyviai, Lietuvos patriotai, „Tremtinio“ skaitytojai,

Mūsų dvasinė stiprybė ir susitelkimas prieš dvidešimt penkerius metus lėmė, kad būtų įgyvendintas pusę amžiaus puoseletas siekis – atkurta Lietuvos Neprikalauomybė. 1990-ųjų kovo 11-ąją išsivadavome iš didžiulės aukos pareikalavusios okupanto vergijos ir atvertėme naują Lietuvos istorijos puslapį. Jau 25 metus esame laisvi ir turime galimybę patys tvarkyti savo gyvenimą.

Teneprista sveikatos, ryžto ir jėgų kurti gražesnę ir geresnę Lietuvą, telydi išmintis ir tvirtas tikėjimas šalia esančiu žmogumi ir savo Tėvynė.

**LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdyba ir taryba,
„Tremtinio“ redakcija**

Kokie svarbūs ir prasmingi buvo mūsų 25 Laisvės metai, gerai matome stebėdami Ukrainos žmonių kovą už savo teisę į Laisvę. Per tuos metus daug pasiekėme ir patyrėme. Kartu kūrėme LIETUVĄ, kad ji užimtų deramą vietą pasaulyje.

Tad branginkime ir didžiuokimės šia diena, gražinkime Lietuvą savo garbingais darbais.

Nuoširdžiai sveikinu jus Lietuvos Neprikalauomybės atkūrimo dienos proga, linkiu geros sveikatos ir dvasių stiprybės.

**TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos
pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė**

Dėmesio!

Kovo 28 d. (šeštadienį) 10.30 val. Kauno įgulos karininkų ramovės salėje (A. Mickevičiaus g. 19) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos XXII suvažiavimas. Delegatų registratoriaus nuo 10 val.

Dvidešimt penkeri

Dvidešimt penktą kartą kaledoriaus lapelyje Kovo 11-oji. Lapeliais sutinkame, jais ir palydime metus, džiugius ir skaudžius. Visi jie mūsų gyvenimas, praeitis ir dabartis, rišami vienu nenutraukiamu siūlu. Juk teisybė, kad vestuvinį nuometą ir įkapes siuva ta pačia adata...

Kovas. 11-oji. Atmintį praradusiems, ausis užsikimšusiems tai tik skaičius, bet myliintiemis savo kraštą, žinančiems jo istoriją, tai viena šviesiausiu dienų. Nedaug jų, patvirtinusiu, kad praeitis atgimsta, lieka negestančių Tėvynės aukure ir jų kurstančių žmonių pasiaukojime ir darbuose.

Reikėjo pasiaukojimo ir pasiaukojančių. Šviesioje Laisvės šventėje ne taip skaudžiai jaustume praeities tragiskumą, jei ir šiandien nedraskytų gyjančių randų, jei nebūtų bandoma nuo žaizdų nuplēstais, kruvinais raiščiais užriisti akis tautai, klastoti jos istoriją, genocidą vaizduoti laisvaloriška kančia. Taip šiandien dar bando meluoti parsidavę istorikai, tarnaujantys buvusiems šeimininkams.

Jau nuo 16-ojo amžiaus Rusija braunasi prie Baltijos.

Nesvarbu priemonės – svarbu tikslas. Rusijai vis maža žemės. Pavergė, nutautino, sunaikino aibę tautų Rytuose ir Šiaurėje – baškirus, jakutus, čiuvašus, marius, mordovius, tuvius, komius, nencus ir kitus. Lyg maras nusiaubė didžiulius žemės plotus – paliko dirvonuojančius, priaugusius karčių, kaip skriauda, pelynų, niekada neauginusius javo, nelaisytus prakaitu, o tik pavergtųjų krauju. Nepasotinamas gobšumas, laukinė plėškavimo aistra, Čingischano ordų ilieta į rusų kraują, neleido ir neleidžia tenkintis savu. Kiek pastangų jie jėdėjo naikinant lietuvių tautą: trémė Sibiran, draudė raštą, rusino pasitelkdami jėgą, apgavystę ir proletarinio internacionalizmo ideologiją.

Lietuva, Latvija ir Estija – trys spylgliai, kliudantys užsėsti Baltiją, vystyti imperialistinę eksponsiją į Vakarus.

Sustabdėme. Kovo 11-oji atvėrė naują požiūrį į Laisvę. Deja, ne visiems. Neragavę vergo dalios, nestovėjė eilėse prie duonos, nejsivaizduojantys, kad mėsa – tai išrinktųjų patiekalas, sako, geriau emigruoti, nei mokyti, nei ginti Tėvynę. Negi nei tévai, nei mo-

kyklą neišmokė, kad žmogus be Tėvynės – benamis.

Kovo 11-osios mums nedovanajo galingieji. Jų iškovojo me patys. Dar nenudziūvo ašaros ant Medininkų, Sausio 13-osios aukų kapų. Jas žino kiek vienas, mylintis laisvę, geriantis ją iškovojusius. Jų dėka nenorintys tarnauti Tėvynei gali emigruoti, pasirinkti benamio dalią, tik kas apgins juos nuo priverstinės „emigracijos“ į Mordoviją, Vorkutą, Sibirą, prie Laptevų jūros?

Laikas negailestingas. Nedaug liko kovoju sių ne dėl valdžios, lito ar euro. Sulinkę jie, metu naštos ir praeities varę slegiami, bet tiesūs širdimi. Iš Lietuvos girių, iš tolimum Šiaurės kraštų atsineštas šerkšnas netirpsta jų smilkiuiuose. Kovo 11-oji, Laisvės atkūrimo diena, žadina tiesos troškimo, meilės Tėvynei ir laimės gyventi joje jausmus.

Skambant Tautos himnui, kylant Trispalvei, karščiau suplaka jų širdys, nenuilsusios mylėti savo žemę, laukiančios jos atgimimo ir trokštančios, kad pavasariniai srautai nuplautų laisvos Tėvynės veidą.

**Algirdas BLAŽYS,
LPKTS valdybos narys**

Renkama parama nuo karų nukentėusiems Ukrainos gyventojams

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga ir Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų Politinių kalinių ir tremtinių frakcija, palaikydami Ukrainos Laisvės kovą bei suprasdami sunkią pabėgelių stovyklose gyvenančių žmonių padėti, dėkoja aukojusiems renkant paramą rugsėjo 1-ajai ir kviečia prisidėti renkant paramą, skirtą padėti įsigytį būtiniausias buities prekes. Padėkime broliškai krikščioniškai tautai sutikti šv. Velykas.

Lėšas iki kovo 27 dienos galite pervesti į specialią LPKTS paramos sąskaitą LT23 7044 0600 0561 2298.

**LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas,
TS-LKD PKTF pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė**

Praeities atspindžiai

Artėjant vienai ar kitai istorinei valstybės datai, nejučiomis prisimeni jaunystės laikus. Viskas tada rodės nušiesta tikėjimu sulaukti kitokios – laisvos Lietuvos. Mūsų jaunatviškas idealizmas liejosi per kraštus. Ieškojome kelių ir būdų, kaip pasitarnauti savo Tėvynei, idant sulauktume „geresnes dienas“, kaip sakė poetas. Mylėti ar nemylėti savo Tėvynę, toks klausimas nekilo. Tai buvo taip natūralu, kaip kvėpuoti. Gal dėl to, kad mes, bendraminčiai, buvome kilę iš „blogų“ šeimų, kuriose Lietuvos praeitis niekada nebuko pamiršta. Tai ir žadino mumyse viltį svajoti apie kitokią Lietuvą, nei gyvenome rezistencijos metais. Be to, mum teko laimė bendrauti su pedagogais – tikrais Tėvynės patriotais, prieškario Lietuvos inteligenčiais. Savo nuostatose jautėme, kad ir nebylu pedagogų pritarimą. Ne norėjome ir negalėjome jaustis bejėgiais sraigteliais žmogaus dvasią naikančioje sovietinėje mėsmalėje. Slėgė totalinis sekimas, skundimai, išdavystės, nuolatinė baimės atmosfera. Sovietmečiu gyvenome tarsi svetimą, ne savo gyvenimą. Taip norėjosi išsivaduoti išsmekiančio dvasinio bukumo.

Sovietų sajungoje prasidėjo taip vadintas „chruščiovinis atsilimas“. Žmonės lengviau atsikvėpė, negrėsė trėmimas į Sibirą. Jauniems žmonėms (ne visiems) tarsi atsivėrė galimybė realizuoti savo svajones. Kauno Juozo Gruodžio muzikos mokykloje 1959–1960 metais susibūrė grupelė bendraminčių. Pasisiuko Trispalvę, davė priesaiką, bučiavo kryžių. Pradžioje atrodė, jog „pogrindžio“ darbas vyksta sėkmingai. Jaunimas įtikėjo savo veiklos prasmingumu. Bet KGB nebūtų KGB, jeigu neišaiškin-

tų „liaudies prieš“. Mums jau studijuojant Vilniaus konservatorijoje (dabar LMTA), 1961 metų pavasarį pasklidžia apie rengiamą atvirą komjaunimo susirinkimą – bus „teisiams“ studentai „nusikalstelėliai“. Beje, nors KGB daug išaiškino, bet ne viską...

Mano atmintyje šis susirinkimas išliko visam gyvenimui. Konservatorijos didžioji koncertų salė sausakimša, aptūptos net palangės. Susirinkimui vadovavo konservatorijos rektorius prof. Jurgis Karnavičius ir komjaunimo sekretorius Vytautas Sereika. Turėjo būti „svarstomi“ studentai, pakliuvė į „juodąją sąrašą“: chorvedžiai Leonas Pranulis, Algimantas Mišeikis, Kazys Kšanas, violončelininkas Kazys Kalibatas, obojininkas Juozas Rimas, vargonininkė Elena Liutkevičiūtė. „Teismo“ organizatorių (KGB) intencija prasižengėlius turėjo pasmerkti patys studentai, mokslo draugai. Tačiau reikalai pakrypo nenumatyta linkme. Nors susirinkime buvo ir smerkiančių pasisakymų, didžioji studentų dauguma tyliai palaikė savo mokslo draugus. Išdrįsau ir aš išeiti į tribūną. Kiek įmanymada gyniau savo draugus, akcentuodama jų pavyzdingą mokymąsi, kultūringą elgesį ir panašius dalykus. (Po susirinkimo kordoriuje prof. Konradas Kaveckas šypsodamas man paspaudė ranką, pavadinamas sijonuotu Donkichotu).

Kadangi išsalės niekas daugiau nepareiškė noro kalbėti (nei studentai, nei dėstytojai), žodži tarė rektorius. Jis bandė studentus atvesti į „dorus keilią“, primindamas, kaip mumis rūpinasi sovietų valdžia, kokia „šviesi“ mūsų gyvenimo ateitis, kai mums visi keliai atviri, o mes neišmanėliai viso to nevertinga-

me. Pabaigoje gerbias rektorius dar priminė, kaip jis po studijų Paryžiuje grįžęs į buržuazinę Lietuvą negalėjo gauti darbo. (Suprantama, kad sovietinės mokymo įstaigos vadovas kitaip ir negalėjo kalbėti.) Po rektoriaus kalbos į sceną išėjo studentas Feliksas Bajoras (dabar – žymus kompozitorius) ir be jokios ižangos tarė: „Rektorius mus moko meluoti“. Po šių žodžių salėje pasigirdo keletas entuziastinių pliaukštėjimų ir – mirtinatyla. Feliksas Bajoras kalbėjo toliau: „Mano tévai, seneliai ir dédės pasakojo, kad tada Lietuvoje nebuko taip blogai. Kai kas ir geriau nei dabar“. Feliksas Bajoras nuo scenos buvo palydėtas pritariančiais plojimais. (Vėliau Feliksas Bajoras buvo iškiestas į KGB ir gero kai „pakrikštytas“.)

Tuo viskas nesibaigė. Susirinkime studentai turėjo „vieningai“ nubalsuoti smerkią prasižengėlius. Juos reikia šalinti iš komjaunimo ir iš konservatorijos. Kai prasidėjo balansavimas, né viena ranka salėje nepakilo už „nusikalstelius“ šalinimą iš konservatorijos. (Dabar prasiminusi, didžiuojuosi mūsų laikų studentų moraliniu padorumu.) Suprantama, toks balsavimas nieko nepakeitė, viskas buvo nulemta iš anksto. „Atpirkimo ožiai“ tapo du: Algimantas Mišeikis ir Kazys Kalibatas. Jie buvo kaltinami sukūrė religinę nacionalinę grupę, skaitė A. Šapokas, S. Šalkauskis, A. Maceinos veikalas. Tad buvo pašalinti iš konservatorijos. Leonas Pranulis buvo pašalintas vėliau, kadangi tuokėsi bažnyčioje. Po keleto metų vargu šiemis „nusikalsteliams“ vis dėlto buvo leista užbaigtis mokslus konservatorijoje. Tolesnis gyvenimas parodė, kad minėti stu-

dentai paliko gražius pėdsakus Lietuvos kultūros gyvenime, kiekvienas įnešė savo indėli į mūsų muzikinės kultūros aruodus. Ir šiandien jų vardai gerai žinomi.

Tačiau šalia idealistų, kaip visada, buvo ir „praktikai“. Vieni nuoširdžiai tikėjo okupanto valdžia, kiti – dėl asmeninės karjeros, treti – dėl „šventos ramybės“... Bet tie „kiti“ ir jų palikuonys šiandien gyvena tarp mūsų.

Štai šviežiausias pavyzdys. Savo laimei (ar nelaimei?) parašiau atsiliepimą į spaudą apie 2013 metais Lietuvos liaudies kultūros centro išleistą knygą „Lietuvos dainų švenčių tradicija, 1924–2014“. Didžiulės apimties knyga turi išliekamą vertę. Mano manymu, parašiau iš esmės teigiamą vertinimą. Tačiau negalima buvo nepastebėti kai kurių ideologinių neapsižiūrėjimų, kurie kaip šaukštasis deguto sumenkino knygos vertę. Nesinorėtų tikėti, jog knygos rengėjai sąmoningai įtraukė į dainų švenčių istoriją Lietuvos komunistų partijos veikėjus. Tai vertinau kaip knygos trūkumą. Bet kažkam, matyt, labai užklivo mano „nepagarba“ Lietuvos komunistų partijos vadams. Ir po maždaug pusantro mėnesio tylos sulaukiau atgarsiu. Nežinau, kas pasistengė mano straipsnį įkelti į „Delfi“ portalą. Na, ir prasidėjo komentarai...

Mūsų kartai likimas skyrė įdomų istorinį laikotarpį. Mes džiaugėmės ir kentėjome kartu su savo tauta, tačiau išlikome nepataisomi idealistai, kokie buvome jaunystėje. Tad žiūrėdami vieni kitiems į akis, pasisveikinkime Kovo 11-osios šventės proga. Pasidžiaukime. Te netemdo mūsų gyvenimo praeities šešelai.

Lina DUMBLIAUSKAITĖ-JUKONIENĖ

Džiaugiamės PKTF narių sekme

2015 metų rinkimuose į savivaldybių mero postą į 2-a turą pateko šie TS-LKD Politinių kalinių ir tremtiniių frakcijos nariai: Biržuose – Irutė Varzienė, Klaipėdoje – Agnė Bilotaitė, Panevėžyje – Maurikijus Grébliūnas. Sveikiname juos ir linkime sekėmės antrajame ture.

I Kauno rajono savivaldybės tarybą išrinktas LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas

I savivaldybių tarybas išrinkti TS-LKD PKTF nariai: Gvidas Rutkauskas – Kauno r., Vytautas Gimžauskas – Ignalinos r., Birutė Kažemėkaitė – Kalvarijos, Česlovas Tarvydas – Klaipėdos r., Dalia Dyrienė – Kupiškio r., Algis Čeponis – Panevėžio mst., Antanas Sudavičius – Pasvalio r., Irena Palionienė – Radviliškio r., Jūratė Čypienė – Rokiškio r., Irena Haase – Šakių r., Vera Macienė, Kristina Dambrauskienė, Loreta Kalninkaitė – Šilalės r., Irena Vasiliauskienė – Širvintų r., Antanas Stankus – Tauragės r. Džiaugiamės mūsų atstovų sekme.

Taip pat sveikiname Radviliškio Morkūnaitė-Mikulėnienę, rinkimuose į LR Seimą patekus į antrą turą Vilniaus Žirmūnų apygardoje.

LPKTS valdyba, TS-LKD PKTF taryba

Nepriklausomybės atkūrimo šventė įpareigoja

Okupacija truko pusę amžiaus

Nuo pirmųjų sovietų okupacijos dienų Lietuvoje buvo vykdoma genocido politika – areštai, žudynės, masiniai gyventojų trėmimai į Sibirą. Tuometinė Lietuvos Respublikos valdžia nesiryžo pasekti Suomijos pavyzdžiu ir pasipriešinti agresoriui ginklu, tokiu būdu parodydama pasauliui sovietinio imperializmo agresijos kelią grėsmę taikai ir grobiai valstybių bei tarptautinės teisės normų nepaisymą. Lietuvos karo ginkluotas pasipriešinimas, trukės visą dešimtmjetį, o pilietinė rezistencija tėsėsi pusę amžiaus.

Sajūdis laikėsi tvirtai

Sajūdžio nariai aiškiai suvo-

kė savo pilietinę atsakomybę tautai ir istorijai. Pirmiausias ir svarbiausias tikslas buvo atkurti Lietuvos Respubliką, paskelbti jos politinę nepriklausomybę ir tokiu būdu užbėgti už akių galimiems Kremliai planuoja įvykiams. Kompartijos Centro komitetas imperinė Sovietų sajungos statusą rengėsi pakeisti tariamai demokratiškesniu kokios nors „sandraugos“ vardu.

Prasidėjus „perestrojkai“, Kremlis skubėjo visas užgrobtas valstybes išlaikyti Rusijos imperijos sudėtyje. Lietuvos senieji gyventojai nebuko pamiršę politiniu, pilietiniu, kultūriniu ir ekonomikos pozūriu itin vaisingo 22 metus trukusio atkuriomojo darbo

demokratinėje Lietuvos Respublikoje.

Gintaro žemės stebuklas

Tą periodą lietuvis rašytojas Bronys Raila pavadino „Gintaro žemės stebuklu“. Pusė amžiaus trukusi sovietinė okupacija nepajėgė sunaikinti valstybinio, pilietinio, kultūrinio palikimo, jau tapusio Lietuvos tvirtu pilietiškumo pamatu. Pilietinės visuomenės apsisprendimas buvo trumpas ir aiškus – reikia atkurti demokratinę Lietuvos Respubliką. Tai buvo rizikingas sprėdimas. Okupanto baudžiamiosios struktūros GPU, KGB buvo pasirengusios antisovietinius išpuolius stabdyti, malšinti ir toliau testi „komunizmo

statybos“ darbus. Ši tariamai mokslinė utopija buvo Kremliaus paversta politinė religija. Abejoantieji socializmo ir komunizmo utopijų paistalais nusipelnydavo nemažiau dešimties metų „atostogų“ GULAGO „sanatorijose“, dažniausiai Sibire.

Lietuva – daugiau negu Tėvynė

Lietuvių dramaturgijos festivalio biuletenyje „Atgaiva“ Nr. 1 1988 metais paskelbtas lietuvių išeivijos poeto, rašytojo Oskaro Milašiaus (1877–1939) straipsnis „Mano Lietuva“, kuriame primenama skaičiuojamas: „Kaip Roma, kaip Elada ir ypač – Prancūzija, Lietuva yra daugiau negu Tėvynė,

tai idėja, tai liepsnojantis žmogiškosios evoliucijos židinys. Apie 1200 metų prieš Kristų lietuviškosios rasės atžala per Balkanus nusileido į Graikiją ir, įskiepėjusi arijų tradiciją, parėngė nuostabiausią helenų civilizaciją, dvieju pasaulių – romaniskojo ir prancūziskojo – šaltinių. Lygiai taip šiandien yra nustatytta, jog galinga ir paslaptinga etruskų tauta kalbėjo savo išskirtinė sanskrito atmaina, parnašia į baltų kraštų kalbas. Nes mišiškoji rasė, nusileidusi iš spindinčio plokščiakalnio, kalbėjo sanskritu.“

Kovo 11-oji įpareigoja visus bendrapiliečius gerbti ir puoselėti lietuviybės patrikimą.

Edmundas SIMANAITIS

Ivykiai, komentarai

Savivaldos rinkimai – pilietiškumo veidrodis

Priešrinkiminis laikotarpis palyginti buvo ramus – netgi skandaliukai, susiję su atviraujančiais N miestų merais, nesukėlė žemės drebėjimų – matyt, dėl to, kad atviravimas keksmažodžiais arba įtartinomis „pašalpomis“ neaiškios reputacijos moterims mūsų rinkėjams neatrudo sensacija. Tačiau nepastebėtas nelieka, o tai jau sveikstančios visuomenės ženklas.

Daug intensyvesnis buvo tarptautinis fonas, kuriam vyko mūsų šalies savivaldybių tarybų rinkimai. Išvakarėse Maskvoje buvo nušautas Kremliaus politikos kritikas Boriss Nemcovas, Estijoje vyko parlamento rinkimai, kuriuose tas pats Kremliaus tikėjosi prorusiškos Centro partijos pergalės, Ukrainoje išivyravo salyginė taika – rusų separatistai dieną atitraukia ginkluotę, o naktį, kada tarptautiniai stebėtojai miega, ją grąžina atgal...

Vis dėlto mūsų rinkimai buvo svarbiausi – juk tai savivaldos rinkimai, per kuriuos paaiškėja, ar mes mokaime pažinti žmones, kad jiems patikėtume savo likimą. Be to, pirmą kartą vyko tiesioginiai

mero rinkimai, taigi įvyko tai, apie ką *vox populi* svajojo – patiemis išrinkti savivaldybių vadovus, o ne perleisti šią funkciją partijoms. Šiuose rinkimuose buvo dar vienas iš dalies naujas dalykas – kaip atsvara partijoms dalyvavavo visuomeniniai judėjimai su savo kandidatais. Kad šis politinis darinys nebuvo tuščias reikalas, įrodė jų kandidatų į Alytaus ir Kuno mero pareigas sėkmę: Alytuje laimėjo tokio judėjimo kandidatas buvęs policijos vadovas Vytautas Grigaravičius, Kaune – vienas turtingiausių Lietuvos žmonių Visvaldas Matijošaitis. Tiesa, jo pergalė ne galutinė, nes antrajame ture jam teks pribaigtai arba nusileisti dabartiniams Kauno merui Andriui Kupčinskui. Pirmuoju atveju negali sakyti, kad keikūnas socialdemokratų meras buvo netinkamas konkurentas tikrai visuomeninio judėjimo kandidatui V. Grigaravičiui, tačiau Kauno atvejis – rimtas signalas ne tik Tėvynės sąjungai (A. Kupčinskas yra TS-LKD partijos atstovas), bet ir visai Lietuvai: konservatoriams todėl, kad subraškėjo Kauno citadelę, o Lietuvai –

kad į valdžią rinkdami turtuolius kartą jau buvome nudegę nagus (pamenate – „rinkim bagotą, tai gal nevogs“), visuomeninis judėjimas gali būti dideliu pinigų priedanga (ar nepamatysime ateityje kaip tik tokio ti po „visuomeninius judėjimus“). Rinkimuose neabejotina pergalė gali džiaugtis Lietuvos liberalų sąjūdis, kuris, tiesą sakant, turėtų už tai padėkoti TS-LKD, mat kažkada Andriaus Kubiliaus pareikšta mintis, kad „mes neužsiūmame populizmu ir darbiečių elektorato perverbavimu“ vargu ar padėjo Tėvynės sąjungai organizuojant rinkimų kampaniją – su tokiu viešųjų ryšiu „supratimu“ rinkimų niekada nelaimėsi. Todėl ir beliko TS-LKD tenkintis tuo, kas liko (likti gali dar mažiau, nes neaiški A. Kupčinsko galimybė įveikti didelius pinigus valdantį V. Matijošaitį, Agnès Bilotaitės šansus įveikti Klaipėdos merą Vytautą Grubliauską kažin ar kas vertina kaip realius). Patenkinti rinkimais liko socialdemokratai – jie gavo daugiausia mandatų, tiesa, akivaizdi buvo ir jų nesėkmė didžiuosiuose miestuose. Tačiau socialde-

mokratai laimi mažuose miesteliuose ir provincijose, kur žmonės nuolat skundžiasi gyvenimu, tačiau nepajėgia suprasti, kad turtingiausių Lietuvos žmonių partija socialdemokratai kaip tik ir gali būti problemu priežastis – nuolat kalbėdami „svarbiausia – žmogus“ jie pirmiausia rūpinasi savimi ir savo partiečiais. Uspackicho Darbo partija ir Pakso partija „Tvarka ir teisingumas“ liko pralaimėjusių pusėje – jie prarado kone pusę anksčiau turėtų mandatų savivaldybių tarybose. Kodėl – atsakė R. Paksas, „padėkodamas“ Specialiųjų tyrimų tarnybai už kratas partijos būtinėje. Panašiai turėtų jaustis ir nėko nepėše „darbiečiai“. Vieintelis dalykas, dėl ko teisus R. Paksas, tai jo minėtas ne itin didelis rinkėjų aktyvumas – juk tiek daug kalbėjė apie būtinybę rinkti merą tiesiogiai jie nepasinaudojo pagaliau su teikta proga... Tačiau kaltinti STT nederėtų – nereikia užsiminėti nešvariais darbeliais ir nereikės kaltinti. Dabar netgi kyla minčių, kad kol STT nepasidomėjo „tvarka ir teisingumu“ šioje partijoje, tol buvo

laimimi rinkimai (beje, „darbiečiams“ tai irgi tinka). Klausimas tik toks – laimimi ar perkami?

Neapsieita ir be staigmenų – vienoje Jurbarko ir vienoje Kupiškio kaimiškose rinkimų apylinkėse rinkimų komisijos vadovai pasigérė... Socialdemokratai sakė, kad tokius savo deleguotų narių veiksmus vertins griežtai... O kaip Trakuose įvykius vertins policijos pareigūnai, dar sužinosime – čia aptikta, kad išankstinio balansavimo vokai buvo atplėsti, o juose esantys rinkimų biuleteniai nesiskiria vienas nuo kito. Vadovaujantis principu „kam tai naudinga“ sunku patikėti, kad tokiu būdu tikėtasi laimeti rinkimuose, o štai pakenkti – galima.

Taigi trečdalyje savivaldybių merai jau aiškūs. Dabar belieka sulaukti antrojo rinkimų turo kovo 15 dieną, po kurio paaikštės, kas valdys Kauną, Klaipėdą, kitus miestus. Paaikštės ir kas pateks į Seimą atsilaisvinus Vytenio Andriukaitiškio vietai – ar TS-LKD kandidatė, buvusi europarlamentarė Radvilė Morkūnaitė-Mikulienė, ar liberalas Šarūnas Gustainis.

Putinas toliau žudo jam nepritariantius

Rusijos tikrovė šiandien
juoko nekelia

Yra tokis posakis – juokiasi, kas juokiasi paskutinis. Ne taip seniai šis išminties grūdą buvo kone paskutinis argumentas ginčuose su vadinamaisiais „optimistais“, nuolat pašiepiančiais politikus, kalbančius apie augantį Rusijos agresyvumą ir grėsmę. „Tiems tai visur rusai vaidenasi“, – buvo atvirai tyčiojamasi iš Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų partijos lyderių kalbų. Tad ką jau bekalbėti apie eilinius piliečius, kalbančius tą patį – juos paprasčiausiai kvailino, kas tik netingėjo. Šiandien situacija tokia, kad niekas nebesišaipo, niekas nesijuokia, netgi tie, kurie turėtų juoktis paskutiniai. Putino režimo apsėstos Rusijos grėsmė jau ne išsivaizduojama, bet matoma „plika“ akimi. Negana to, nesimato jokių prošvaicių, kad kas nors galėtų pasikeisti toje šalyje artimiausiu laiku. Ir netgi tuo atveju, jeigu Putiną pakeistų kitas žmogus, vis tiek Rusijos liaudžiai tektų praeiti ilgą reabilitaciją, kol ji išsiblaivyti nuo nacionalizmo ir didžiavalstybinių šovinizmo nuodū, apėmusių jos sąmonę. Iš kitos pusės būtų didžiausia politinė klaida teigti, kad apsvalgę visi Rusi-

jos piliečiai. Kad ne visi toje šalyje apsinuodiję Putino skleidžiama propaganda, pamatėme pačioje vasario pabaigoje, deja, liūdna proga – vėl penktadienio vakarą šalia Kremliaus buvo nušautas Rusijos opozicijos lyderis Boriss Nemcovas. Sekmadienį Maskvos gatvėse pasirodė dešimtys tūkstančių žmonių, kurie atėjo parodyti pagarbą aukai ir pareikšti protestą. „Šaudymai labiau pasėjo baimę, o ne pakurstė pasipiktinimą. Dauguma režimo kritikų ir Rusijoje, ir užjos ribų dabar klausia, kas bus kita auka,“ – taip mano britų žurnalistas Edwardas Lucasas. (Citata iš „Delfi“). Ir jis teisus – milijoniniamame mieste kelios dešimtys tūkstančių yra per mažai, bet galima suprasti, kodėl ne šimtai tūkstančių išėjo į gatves. Ta priežastis – baimė. Eiliniai rusai, suvokiantys aplinką adekvačiai, suprantą, kad jei jau su pasaulinio garso žmonėmis Putino režimas gali susidoroti net nemirkotelėjės, tai kas ištiktų paprastą pilietį, išdrisusį reikšti nepritaram karui prieš Ukrainą, priespriešą Vakarams? Tokia tad liūdina Rusijos tikrovę...

Kam naudinga opozicijos lyderio mirtis?

Mažai kas abejoja, kam rei-

kėjo Putino režimo kritiko B. Nemcovo mirties. Žinoma, Kremliaus irgi nelaukia – Putinas „su visa savo rūstybe“ pareikalavo išaiškinti žmogžudystę, tardytojai pareiškė, kad išskelto kelios pagrindinės nusikaltimo versijos: politinė provokacija (siekiant pakenkti Putiniui), islamo ekstremistų pėdakai, įvykiai Ukrainoje (štai kur puiki proga Kremliai pavailinti Vakarus nauja propagandine porcija apie neva nesugebančią kontroliuoti situacijos dabartinę Ukrainos valdžią), taip pat ir komercinė veikla (Putinas jau ne kartą yra išvadinęs vagimis opozicijos lyderius – tai ypač patiko skurdinamai liaudžiai).

Taigi iškėlė versijas ir pirmiausia atliko kratą B. Nemcovo namuose, iš kur paėmė dokumentus ir visa kita, kas susiję su opozicionieriaus politinė veikla. Žinoma, didžiausias tardytojų grobis turėjo būti B. Nemcovo sukaupti dokumentai, įrodantys tiesioginį Rusijos karinį dalyvavimą Ukrainos rytuose. Juos Nemcovas žadėjo paviešinti...

Prisiminkime Aleksandro Litvinenkos likimą – vos tik jis pažadėjo paviešinti teroro aktų Rusijoje užsakovus ir vykydotojus, kaip mat prisistatė žudikai su radioaktyviu poloniu

„pasaldinta“ arbata. Prisiminkime ir Anią Politkovskają, Jurijų Ščekočichiną, Sergejų Jušenkovą – jie irgi pabandė domėtis, kas susprogdino namus Rusijoje 1999 metų rudenį. Galima tik paspėlioti, bet gal B. Nemcovas turėjo ir ką nors įdomaus apie Malaizijos oro lainerio likimą?

Tad nereikia stebėtis, kad teroristinė valstybė žudo neparankius žurnalistus ir opozicionierius.

Socialiniuose tinkluose nuomonė viena – Putino darbas

Tik pasigirdus šiurpiai naujienai, socialiniuose tinkluose pasipylė įvykio komentarai, kuriuose neabejojama, kad žmogžudystę užsakė dabartinė Kremliaus valdžia, o turint galvoje, kas jis tokia, galima teigti, jog tokie dalykai nedaromi be paties Putino nurodymų. Štai vieno internetinio komentatoriaus mintys: „Maskvoje nužudytas Boriss Nemcovas, vienos opozicijos lyderių. Dabar Putinas paskelbs apgailestavimą ir lieps nedelsiant ištirti. O FSB ir tardymų komitetas puls ieškoti užsakovo Nemcovą aplinkoje. Juk neieškosi Kremliaus, kuris puikiai matosi iš nužudymo vietas... Jei kam įdomu, tai toje vietoje dieinaną naktį budi civiliai rūbais vil-

kintys FSB apsauginiai, viskas kiaurai stebima ir identifikuojama vaizdo kameromis. Beje, FSB jau keleri metai turi mobilių vaizdo stebėjimo ir taikinio (tai yra einančio žmogaus) identifikavimo realiame laike sistemą. Tad tiek auka, tiek ir vykdytojai tikrai pateko į jų akiratį“.

Idomi politologo Mariaus Laurinavičiaus nuomonė, kuriuoje išsakoma dar viena versija: „Šio nužudymo kontekste reikėtų kalbėti apie Rusiją kaip apie kriminalinę valstybę. Ne tiek siečiau tai su jo (B. Nemcovo) opozicine veikla ir kad tai padaryta Kremliaus užsakymu, nes, mano įsitikinimu, jis kaip opozicijos veikėjas realios grėsmės režimui nekėlė, bet kadangi Putino Rusija yra absoliučiai kriminalinė valstybė, ten susikerta daugybė kriminalinių interesų ir kažkam – režimo daliai ar asmeniui – jis užmynė ant nuospaudos ar kėlė grėsmę“, – BNS sakė M. Laurinavičius („Delfi“).

Tokia žymaus Rusijos politikos tyrėjo nuomonė irgi verta dėmesio – kodėl gi tuo kriminaliniu elementu, kuriu Nemcovas užmynė ant nuospaudos, negalėtų būti V. Putinas?

Gintaras MARKEVIČIUS

Gyvenimo prasmę atradusi kovoje už Tėvynės laisvę

Minint LLA savanorės, Lietuvos partizanų ryšininkės Izabelės Skliutaitės-Navarackienės 90-ąsias gimimo metines

Susipažinome su Izabele 1993 metų gegužę prie badaudujų, protestuojančių prieš komunistinės valdžios atkūrimą Lietuvoje ir jos savivalę, atleidžiant iš neprilausomos Lietuvos nepaprastojo ir įgaliotojo ambasadoriaus pareigų Stasių Lozoraitį (jaunesnijį). Tada dvi drąsios moterys – medikė Marija Garšienė ir Izabelė Skliutaitė-Navarackienė – ne-pabūgo Lietuvos naujosios valdžios galimo smurto.

Izabelė Skliutaitė-Navarackienė tapo Lietuvos moterų lygos nare, skaitė pranešimus konferencijoje, raše straipsnius ir knygas ir viena iš nedaugelio buvusių politinių kalinių tiesė tiltus tarp įvairių partijų aktyvisčių, teigdama, kad partijos ir jų kovos – mums yra primestas iš šalies reiškinys. Izabelės Skliutaitės-Navarackienės pavyzdys kovoje už mūsų valstybės laisvę, netgi kalėjimuose Lietuvoje ir griežtojo režimo lageriuose Sibire bei jos patriotinė veikla atkūrus Lietuvos neprilausomybę, dabartinėje Lietuvos geopolitinėje situacijoje tampa itin aktualūs.

Izabelė Skliutaitė gimė 1925 metų kovo 9 dieną Daugų valsčiaus Darbėnų kaimo ūkininkų Elenos Skerniškaitės ir Adomo Skliuto šeimoje. Tėvai turėjo 18 hektarų nederlinagos žemės ir 12 vaikų. Izabelė savo vaikystę prisimena švieziomis spalvomis. Kaimo vaikui, nuo pat mažens įpratinto mylėti žmogų, gamtą, gyvulėlių, tai buvo natūrali būsena, kaip malda, druska ir duona kasdieninė.

Tėvelis ir vyresnis brolis Vincas priklausė Geležinio Vilko rinktinei, dalyvavo 1941

Izabelė Skliutaitė, 1955 metais

metų birželio 22–27 dienomis sukilime Dauguose. Visa šeima labai didžiavosi tėvelio dviem broliais Skliutais, Nepriklausomybės kovų savanoriais.

Izabelė Skliutaitė baigė Rimėnų pradžios ir įstojo į Daugų mokyklą, kurioje baigė 5 ir 6 skyrius. 1940-uosius sutiko mokydamasi Alytaus gimnazijoje. Norėdama greičiau pradėti dirbtį, 1941 metais įstojo į Alytaus mokytojų seminariją.

Nacių okupacijos metais pradėjus alytiškius jaunus virus gaudyti darbams į Reichą ir vienos tokios akcijos metu įkliuvus trims seminaristams, mergaitės ateitininkės ryžosi juos gelbėti. Suimtiesiems ikių išvežimo į Reichą buvo leidžiama pasimatytis su artimaisiais, perduoti maisto, knygų, laikraščių. Izabelė su drauge ateitininke Elena Ražauskaitė, lankydamos savo draugus, įsuko į laikraščius plonysti pjūklelių geležiai pjauti ir perda-

vė jį suimtiesiems. Jauni nacių kareiveliai, linkę paflirtuoti su gražiomis merginomis, siuntinio nepatikrino. Tuomet iš areštinių pabėgo trys vaikinukai – A.Pigaga, V.Volungevičius ir Talandis. Izabelė juos pasitiko, paslėpė ir globojo savo tėviškėje Dvarčenuose.

1944 metais, sugrįžus frontui ir pradėjus siauteti NKVD, vienas iš pirmųjų Lietuvoje Daugų apylinkėse įsikūré Vaclovo Voverio-Žaibo, narsaus vyruko iš Bakaloriškių, vadovaujamas Lietuvos partizanų būrys. Izabelė, apie jį sužinojusi iš jų kaime nuo mobilizacijos į sovietinę kariuomenę besislapstančių vyru – F.Dirsės ir V.Truncės – kreipėsi į savo kaimyną Kostą Mačionių-Žvalgą (tik vėliau jis sužinojo, kad jis buvo Žaibo pavauduotojas) ir pasisiūlė būriui padėti. Eidama į susitikimą Izabelė į kuras buvo įsisegusi ramunę, todėl Žaibas šypsodamas jai davė Ramunės slapyvardį. Netrukus ji davė ryšininės priesaiką.

1945 metais balandžio 25 dieną išėjus į partizanus mokytojams Adolfui Ramanauksui-Vanagui ir Kulikauskui, Izabelė buvo įpareigota palaikyti ryšius su Punios partizanų vadu Vytautu Duliūnu-Laimučiu ir Merkinės gimnazijos mokytoju J.Lepėška-Jazminu, tai yra tarp trijų partizanų būrių: Žaibo, Vanago ir Laimučio. Jos tėviškėje buvo įrengta slėptuvė. Ji gavo naują slapyvardį Jūratę (Jūraitė). Tėvų įrengtame bunkeryje prisiglausdavo J.Jakubavičiaus-Rugio būrio partizanai, Lordas, Suvalkietis,

Žaibo vyrai, net pats Vanagas. Izabelė stropiai vykdė savo pareigas: vaistus ir tvarsliavą partizanams parūpinėdavo jos nuomojamo buto šeimininkės J.Šarnickienės sesuo P.Gertlingienė, seminarijos draugės Petraškevičiūtės brolis Viktoras parūpinėdavo šovinių ir kartais net ginklų.

1945 metų gegužę Daugų stribai Aleksandras Seilius, Kostas

Izabelė Skliutaitė-Navarackienė, apdovanota Vyčio Kryžiaus ordinu, su Prezidentu, dukterimi Gintvile ir bičiuliais. 2006 metai

Sveikiname

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Tauragės filialo buvusį tarybos narij, Laisvės kovų dalyvį Vladą RIMKŪ.

Tegul rytojaus diena dovanota Jums džiaugsmo, te nepavargsta Jūsų rankos. Tegul bégantys metai atneša Jums geros sveikatos ir laimės valandų, Dievo palaimos ir Marijos globos.

Linki žmona, duktė ir sūnus, LPKTS Tauragės filialas

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname 1941 metų Altajaus krašto buvusį tremtinį, pedagogą, LPKTS Švenčionių filialo nari Algį BABUŠI.

Linkime geros sveikatos, energijos, ilgų gyvenimo metų.

LPKTS Švenčionių filialas

Garbingo 80-ojo gimtadienio proga sveikiname 1951 m. buvusią tremtinę Birutę Kazimierę DIKČIŪTĘ-BAGUCKIENĘ. Linkime stiprios sveikatos, pakilių nuotakos, džiaugsmo, sėkmės, artimųjų dėmesio.

Tegloboja Tave šv. Kazimieras ir Danės Motina Šv. Marija.

Duktė Vigita su šeima ir likimo draugai: Jonas, Aldona, Stasė, Rožė, Elytė, LPKTS Ukmergės filialas

Rutkauskas ir A.Barauskas suėmė Izabelės brolių Vincą Skliutą, žiauriai sumušė, supardė galvą, sulaužė šonkaulius ir visą kruviną, vos bepaeinantį išsivarė į Daugus. Dauguose įmetė į rūsi, kuriame buvo vandens iki kelių. Po keleto kankinimo dienų išvežė į Alytaus kalėjimą, vėliau į Marijampolę, o iš Marijampolės be teismo – į Vorkutą, 20-ąją šachtą.

1946 metų pavasarį Izabelė ruošesi abitūros egzaminams. Prieš keletą dienų Izabelė buvo sužinojusi, kad jos pagalbininkas V.Petraškevičius ir jo draugas J. Grincevičius Alytaus apylinkėse rado paleptų ginklų ir šovinių. Birželio 20 dieną vaikinukai buvo išduoti ir enkavedistų suimti. Izabelė dar suspėjo iš jų paimti šovinių, juos paslėpė savo nuomojamame kambaryste po lova. Birželio 23 dieną namas buvo apsuptas enkavedistų ir stribų. Šovinius einantis pasiimti J. Miglinas, nepamatęs besislapstančių enkavedistų, buvo suimtas. Izabelė irgi buvo suimta su įkalčiais. Ją suėmė enkavedistai M.Gulbinas, Kuliešius, Ševčenka ir Makarenka. Nuo ryto iki išnaktų tardė ypač žiaurūs sadistai J.Kvietkauskas ir M. Gulbinas. Nei Miglinas, nei Izabelė neprisipažino pažįstamą vienaskaitą. M. Gulbinas, Klepočių kaimo sudeginimo vadovas, nutvėrės mergaitę už kasų, trankei jos galvą į sieną. Išsigimėlis J. Kvietkauskas, buvęs jos vakiystės draugas ir kaimynas,

gumine lazda trankė Izabelę. Trečias Izabelės tardytojas Kuliešius traiskė pirštus. 1946 metų rugpjūčio 23 dieną Izabelę, V.Petraškevičių ir J. Grincevičių išvežė į Vilniaus Lukškių kalėjimą. 1946 metų spalio 19 dieną Pabaltijo kariinis tribunolas Izabelę nuteisė 10 metų ir 5 metus tremties be teisių. Balandį išvežė į Kemerovsko bendrojo režimo lagerį.

Prasidėjo jos Sibiro golgotos po Jajos, Ampolyko, Karagandos, Karabaso, Aktaso, Spasko mirties lagerius. Dirbo įvairiausius darbus – Aktaso ir Karabaso plytinėse, akmens skaldykloje, žemės ūkyje, psichiatrinėje ir tuberkuliozės ligoninėse slaugytoja, cemento sandėlyje. 1955 metais birželio 11 dieną, jau po Stalino mirties, peržiūrėjus bylą, grižo namo. Bet namų neberado. Tėvas buvo ištremtas 1948 metų gegužės 22 dieną į Krasnojarsko kraštą Kebežo gyvenvietę. Motinos trėmimo metu nebuvó namuose, slapstėsi pas gerus žmones. Broliai Vincas ir Vytas buvo lageriuose. Namai sudeginti.

1956 metais Izabelė pėsčia atėjo į Druskininkus... Ir čia pasilikė visam gyvenimui. Buvo išnaktų politinių kalinių, jos kančių lageriuose draugių Zosės Laukaitytės ir karagandiskės Elytės Radzevičiūtės sesers mokytojos Anelės priglausta ir kitų gerų žmonių padedama, išdarbino Druskininkų „Mokslyninkų“ sanatorijos valgykloje padavėja.

(keliamas į 6 psl.)

Lietuvos himnas ragina tautą

1988 metų birželį gimęs Lietuvos Sąjūdis vedė mus į Nepriklausomybės atkūrimą – tautos kančiomis ir aukomis paženklintą dvasinės vienybės bei susitelkimo stebuklą. 2006 metais viešėdama Lietuvoje Didžiosios Britanijos karaliene Elžbieta II iškilmingame Seimo posėdyje, tarsi visa tai primindama, pažymėjo: „Niekada neturėtume pamiršti, ką Lietuva iškentėjo savo kelyje į laisvę, jūs praturtinate mūsų žemyną savo unikalia kalba, kultūra ir patirtimi“. Savo sveikinimo kalbą Lietuvai karalienė baigė žodžiais: „Leiskite paciuoti jūsų „Tautiškos giesmės“ žodžius: „Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi“.

Lietuviškų vertibių įvertinimu ir tais mūsų himno žodžiais daugelis žmonių tarsi atpažino save. Atpažino save per simbolį – per himno žodžius. Juos sugiedodavo po sukalbėtos maldos ir Lietuvos partizanai, rengdamiesi į mūšį su sovietiniu okupantu.

1898 metais minint dešimtmetį mūsų himnas pavadinimu „Tautiška giesmė“ išspausdinėta „Varpo“ šeštame numeryje. Pats dr. Vincas Kudirkas, apibūdindamas savo „Tautišką giesmę“ lyg pranašiškai pasakės: „Parašiau himną lietuviams“. Tačiau iki himno pripažinimo šai giesmei reikėjo nuteiti dar ne trumpą kelią.

Pirmą kartą „Tautiška giesmė“ buvo sugiedota 1899 metų lapkričio 13 dieną Peterburge surengtame koncerne, skirtame šepti lietuvius studentus. Tuo metu jos autorius Vinco Kudirkos gyvybės jėgos jau seko. Po metų Vinco Kudirkos bendramintis Kazys Grinius spaudoje šią giesmę jau pavaidino tautišku himnu, jį propagavo šeimos surengtuose vakarėliuose, įvairiuose susirinkimuose. Giedant šią giesmę, kaip pridera tikram himnui, susirinkusieji atsistodavo. Ypač entuziastingai su himnui skirta pagarba „Tautiška giesmė“ buvo sutikta Didžiojo Vilniaus Seimo išvakarėse surengtame koncerne. Kompozitorius Miko Petrusko vadovo

vaujamasis choras šią giesmę turėjo net kelis kartus pakartoti.

1906 metais kompozitoriaus Aleksandro Kačanauskos rūpesčiu išleistas leidinėlis jau tiesiogiai vadinosi Lietuvos himnu – „Lietuvių hymnas“. Žodžiai ir melodija V. Kudirkos. Fortepijonui priruošė A. Kačanovskis. Leidinio viršelį puošė mūsų senasis valstybingumo ženklas – Vytis.

Lietuvos himno giedojimas visuose Lietuvos kampeliuose palikdavo didelį įspūdį. Tą įspūdį 1907 metais aprašo ir rašytoja Žemaitė Vilniaus „Kanklėse“: „Būrys lietuvių užtraukė sutartinę, visas kambarys, kaip vienas žmogus, stojø statø, nes pragydo tautišką lietuvišką himną. Himno gaida sujudino ir sugraudino širdj, atsiminei nesenai pergyventą laiką, kuomet žmogus baimėje, patyliaiš ūnibždėjo: „Lietuva, Tėvynė mūsų“.

Sykius džiaugsmas šildė širdj, jog jau iškovojo noreti tiek liuosybės, kad galima tuos žodžius viešai ir balsu dainuoti. „Lietuvos himno giedojimas žadino lietuvių širdyse patriotiškumą ir viltį, norą prisidėti prie savo valstybės atkūrimo, skatino abejončius žengti lietuviybės keliu. Jadvygos Čiurlionytės teigimu, Vinco Kudirkos himnas turėjo įtakos ir jos brolio M.K. Čiurlionio bei visos šeimos atlietuvėjimo procese.

Pakiliai Lietuvos himnas skambėjo ir 1917 metų rugpjūtį Vilniuje vykusiame Lietuvių konferencijoje, kurioje buvo išrinkta Lietuvos Taryba, įgaliota paskelbtai Lietuvos valstybės atkūrimą.

Bene iškilmingiausiai Vinco Kudirkos sukurtas himnas buvo sugiedotas 1920 metų gegužės 15 dieną Kauno muzikinio teatro salėje, kada čia posėdžiausio Steigiamojo Seimo pirmame posėdyje Seimo pirmininkas Aleksandras Stulginskis perskaitė Steigiamojo Seimo narių vienbalsiai priimtą Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo Deklaraciją. Ta diena laikoma ir lyg oficialiu „Tautiškos giesmės“ patvirtinimu Lietuvos himnu, tapusiui ir

Nepriklausomos Lietuvos simboliu, nereikalavusiu dėl savo populiarumo jokio formalaus įteisinimo – nė vienoje prieškario Lietuvos Konstitucijoje jis neminimas.

Sovietams okupavus Lietuvą, po vadinančių „Liaudies seimo rinkinių“, Lietuvos radijas buvo priverstas 22 valandą perduoti Kremliaus kuriantukambes, 24 valandą baigtis programą „Internacionalu“. Tačiau iš viešo gyvenimo stumiamas Lietuvos himnas pasidarė tautinės rezistenčijos simboliu. Ypač tai išryškėjo 1940 metų rugpjūčio viduryje Kauko sporto halėje vykusiam Lietuvos mokytojų suvažiavime, kada vietoj brukamo „Internacionalo“ atsistoję mokytojai sugiedoję Lietuvos himnā. Sėdėjė prezidiume Maskvos tarnai pasijuto lyg nesavame kailiye – čia stojo, čia sėdo, tiesiog nesusigaude, kaip turi elgtis. Tuometinis liaudies švietimo komisaras Antanas Venclova rašė: „I mokytojų suvažiavimą arba, kaip jis tada daug kas vadino – kongresą, atvyko ne mažiau nei 10 tūkstančių liaudies švietėjų. (...) Naujosios Santvarkos priesaisavo minčių reikštį nedrįso. Tačiau baigiantis suvažiavimui, jie rado būdą priminti, kad egzistuoja – sustoję sugiedoję buržuazinės Lietuvos himnā“. Taip tada mokytojai parodė savo patriotiškumą ir ištikimybę Lietuvai.

Daugelis žmonių sužiaugsmo ašaromis klausėsi Lietuvos himno, skambėjusio per tautos sukilių užimtą Kauno radijo stotį 1941 metų birželio 23 dieną.

Antros sovietų okupacijos metais dar kurį laiką buvo leista giedoti Lietuvos himnā. Tačiau 1945 metais buvo sukurpta komisija „sukurti Lietuvos TSR valstybinį himnā“.

Nepaisant siaučiančių okupacinių vėjų, Lietuvos himnus garsai metai iš metų vis tapdavo ryškesni. Jis vis dažniau giedodavo ir viešose vietose. Pri-

simintini jo garsai 1987 metų rugpjūčio 23 dieną Vilniuje prie Adomo Mickevičiaus paminklo, paskui – 1988 metų vasario 14-ąją – Kauno Katedroje, Vasario 16-ąją – Vilniaus Katedros aikštėje. Himnas skambėjo ir minint Birželio trėmimo dienas, ir Sąjūdžio organizuotomis atmintinių dienų progomis.

1988 metų spalio 6 dieną V. Kudirkos „Tautiška giesmė“ įgavo oficialumo išraišką, o 1988 metų lapkričio 18 dieną patvirtinta kaip Valstybės himnas. Lietuvos himnus garsai lydėjo 1988 metų spalio 7 dieną kylančią mūsų Trispalvę Gedimino pilies bokšte, dar už dviejų dienų Lietuvos himnas buvo giedamas keliant Trispalvę virš Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpinės Kaune. Jis iškilmingai sugiedotas ir 1990-ųjų kovo 11-osios vakarą, paskelbus Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimą.

Profesorius Vytautas Landsbergis 2005 metų kovo 11 dienos iškilmingame LR Seimo posėdyje sakė: „Galima palinkėti kiekvienam, kuriam pasitaiko giedoti Lietuvos valstybės himnā, kad išgirstų jo žodžius. Ir suprastų, kas ten sakoma. Tai labai nuostabus himnas, nė viena valstybė tokio neturi. Kai kur lyg iškilmingas pasižadėjimas, kai kur lyg malda. Štai pasiklausa ykim: „Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius

telydi“. Čia apibendrintai šviesos įvaizdžiu pasakyti dideli dalykai. Gal kas prisimintų Šventojo Rašto evangelinį pamokymą, net paliepimą žmonėms: Būkite šviesos vaikai.“

Šiuos žodžius tarsi pratesę profesorė Regina Koženiauskienė savo apmąstymu apie dr. Vincą Kudirką knygoje „Būkime šviesos ir tiesos vaikai“, įvardijo mūsų himnā kaip „desimt Lietuvos meilės įsakymu“.

Inžinierius Romas Treideris, surinkęs medžiagą apie dr. Vincą Kudirką ir netgi vadinas Kudirkos Naumiescio metraštininku, į savo pateiktą klausimą, ką daryti, kad pasauliye išsliktume kaip tauta su savo kalba, kultūra ir teritorija, atsako: „Vincas Kudirkas „Tautiškoje giesmėje“ ragina tautą – kiekvieną iš mūsų – kurti šviesią ir teisingą Lietuvą, kurioje viešpatautų dorybę, dvasinė kultūra ir meilė Lietuvai.“

Kai kuriose Kauno mokyklose mokiniamas buvo pateiktas klausimas, ką jiems reiškia „Tautiška giesmė“? Gražūs buvo atsakymai: „Tautiška giesmė“ yra labai svarbi Lietuvos žmonėms, nes ji simboliuoja laisvę ir mūsų valstybės didybę, primena, kad ją reikia mylēti“; „Tautiška giesmė“ palaiko mūsų patriotiškumą ir pasitikėjimą“; „Kai giedu „Tautišką giesmę“, mano širdyje gimsta pasididžiavimas savo šalimi, jos istorija. Kiekvieną kartą jis gimsta iš naujo“; „Ši giesmė parodo, kad mūsų šalis vieninga, ji gražiausia ir nuoširdžiausia. Ji vienija visus mūs, ją reikia dažniau giedoti“.

2009 metais Vilniuje atidengiant paminklą Lietuvos himno kūrėjui Prezidentas Valdas Adamkus pasakė: „Vinco Kudirkos tautinė giesmė – tai kelrodė šviečianti žvaigždė...“

Norėtume, kad Lietuvos himno šviesa nuvestų ir mūsų gyvenimo kelią, kad ji padėtų mums nepaklysti šių dienų kelio vingiuose, paskatintų visose mokyklose bent kartą per savaitę giedoti Lietuvos himnā, gerbti valstybės simbolius.

**Zigmas TAMAKAUSKAS,
LPKTS tarybos narys**

Šiaulių filialo konferencijoje

Vasario 25 dieną LPKTS Šiaulių filialo nariai rinkosi į Šiaulių miesto P. Višinskio viešosios bibliotekos posėdžių salę. Čia įvyko LPKTS Šiaulių filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. Atvyko svečiai: LPKTS pirmininko pavaduojo Gediminas Uogintas, LPKTB Šiaulių skyriaus pirmininkė Elžbėta Bagdonienė, atkurtos LLKS Prisikėlimo apygardos vadės Juozas Mocius,

TS-LKD Šiaulių skyriaus pirmininkas Tomas Petreikis, Šiaulių miesto savivaldybės tarybos nariai Jonas Bartkus, Aurimas Nausėda ir Vladas Damulevičius.

Konferencija prasidėjo Lietuvos himnu, kurį atliko „Dagilėlio“ dainavimo mokyklos trečios klasės berniukų choras ir Šiaulių miesto kultūros skyriaus buvusių tremtinėjų choras „Tremtinys“. Susirin-

kusiesiems didelį įspūdį padarė „Dagilėlio“ choristai, pernai Kimijoje vykusiam chorų festivalyje užėmė pirmąją vietą.

Tylos minute pagerbę mirusiuju atminimą, išklausę svečių sveikinimą, konferencijos dalyviai pradėjo darbą. Buvo išklausytos veiklos ataskaitos. Filialo pirmininkė įteikė padėkos raštus aktyviausiemis filialo nariams. Išrinkta nauja filialo taryba ir valdyba. Tuoju įvyko

naujai išrinktos valdybos posėdis ir išrinktas valdybos pirmininkas. Valdybavieningai balsavo už Valeriją Jokubauskiene, iki šiol sekmingai vadovavusi filialui. Salė plojimais pritarė rinkimų rezultatams. Taip pat buvo išrinktos Revizijos ir Etikos komisijos, delegatai į XXII LPKTS suvažiavimą.

Po apibendrinamosios LPKTS pirmininko pavaduojo Gedimino Uoginto kalbos,

pirminkaujantis perskaitė susirinkimo nutarimą. Jis patvirtintas, LPKTS Šiaulių apskrities koordinatorius Algirdas Šapoka pakietė į dokumentinės filmuotos medžiagos „Tremtiniai prie Laptevo jūros“ peržiūrą.

Konferencijos pabaigoje filialo pirmininkė padėkojo visiems atvykusiesiems ir pakvietė pratęsti diskusijas prie arbato puodelio.

LPKTS Šiaulių filialo inf.

Naujos knygos sutiktuvės

Vasario 25 dieną LPKTS būstinės salėje buvo surengtas naujos knygos „Jonas Misiūnas-Žalias Velnias“ pristatymas

Knygos autoriai du – kaučiukės rašytojas Stanislovas Abromavičius ir istorikas Darius Juodis. Jie pateikė išsamų pasakojimą apie Didžiosios Kovos apygardos vadą Joną Misiūną-Žalią Velniją, jo bendražygius ir pokario rezistenčinės kovos epizodus. Aprašomi įvykiai siejami su Kaišiadorių, Sirvintų, Trakų, Vilniaus, Kauno, Ukmergės krašto partizaninio karo eiga, įvardija pasipriešinimo okupantams dalyvius, vadus ir rėmėjus.

Subūrės stiprūs kovotojų branduolių tose apylinkėse jiems vadovavo, davė nurodymus ir bendravo su vietas gyventojais drąsus kovotojas, Didžiosios Kovos apygardos vadas Jonas Misiūnas-Žalias Velnias. Knygoje gausiai patiekta paties Jono Misiūno ir jo bendražygių nuotraukų, išsamios biografijos, amžininkų prisiminimai. Apie šios knygos atsiradimą rašytojas Stanislovas Abromavičius sakė: „Laikui bėgant rezistencijos dalyviai ima „apaugti“ legendomis, faktų interpretacijomis, neatitinkančiomis tikrovės. Mūsų atmintis kartais ima ir nusuka praeities įvykius į dausas. Kad taip neatsitiktų, mes su istoriku Dariumi Juodžiu ėmėmės atsakingos misijos – parašyti tiesą apie Didžiosios Kovos apygardos vadą, sumanu kovinės taktikos žinovą bei gerą organizatorių Joną Misiūną-Žalią Velniją. Mūsų darbą palengvino liudininkų prisiminimai, o apsunkino – rausimasis archyvuose ir kartais tai, kad ko ieškodavome, nerasdavome.“

Iš pirmųjų knygos puslapių skaitytojas sužino, kad Jonas

Misiūnas gimė Onos ir Tomo Misiūnų daugiaavaikėje šeimoje Panevėžio rajono Pušaloto valsčiaus Paliesės dvare. Nuo mažens šeima vaikus mokė darbštumo, atsakomybės, pasirinkto tikslo įgyvendinimo. Ne nuošalyje buvo ir patriotinis auklėjimas, kurio pagrindinės vertybės – laisvė ir žmonių gerovė. Tikriausiai vadovaudamas šiomis nuostatomis Jonas Misiūnas ėmė burti partizanų būrius ir kvieсти juos į kovą su okupantais. Nuo pirmųjų negausių partizanų būrių iki Didžiosios Kovos apygardos masto, kai pasipriešinimo kovose dalyvavo apie 10 tūkstančių vyru, toks Jono Misiūno-Žalių Velnio nuopelnas. Jonas Misiūnas-Žalias Velnias kreipėsi į Lietuvos gyventojus, ragindamas nepaklusti okupantui, priešintis visomis išgalavimis. O rusus ir kitų tautybių „imigrantus“, atkelius į Lietuvą iš „plačiosios tėvynės“, ragino palikti Lietuvą ir kitas užgrobtas valstybes. Jis informavo Lietuvos gyventojus, kad suburti stribų būriai apginkluojami ir verčiamieiti naikinti partizanus, kvietė nepaklusti prievertai.

Tačiau ginkluota rezistencija Lietuvoje pamažel slopo. Klastos keliu 1946 metų rugpjūčio 2 dieną MGB organizavo tariamą visų pasipriešinimo kovos vadų pasitarimą, kur turėjo būti aptariami esminiai klausimai. Įkviečiamą susitikimą, surengtą Vilniuje, Jonas Misiūnas-Žalias Velnias nenuvyko. Buvo bandymų įkalbėti Joną Misiūną vykti mokyties karo vadų mokykloje Anglijoje ir „keisti kovos taktiką, legalizuoti partizanus ir tokiu būdu juos išsaugoti“. Tai buvo aiški provokacija, kurią Jonas Misiūnas-Žalias Velnias gerai suprato. Į pasitarimą Vilniuje, kur buvo pakviestas 1946 metų rugpjūčio 12 dieną, Jonas Misiūnas nuvyko. Cia suimtas ir po ilgų kankinimų ir tardymų išgaibentas į Maskvos Butyrkų kalėjimą, kuriame nužydytas.

Toks garbingo Laisvės kovotojo, Didžiosios Kovos apygardos vado Jono Misiūno-Žalių Velnio kelias. Apie atskirus knygos ypatumus, informacijos kaupimą kalbėjo abu jų autoriai. Istorikas Darius Juodis sakė, jog laikas taip greitai sudėlioja savas pataisais, kad jei ją tektų rašyti iš naujo, vėl atsirastų naujos informacijos, nepanaudotų faktų, naujų interpretacijų. „Mano darbas buvo atskleisti Jono Misiūno-Žalių Velnio veiklą nuo pirmųjų jo partizanavimo dienų, parodyti, kaip į savo pinkles sau-

gumas įtraukė pasipriešinimo kovų dalyvius, atskleisti, kaipveikė visa saugumo sistema. O ji veikė apdairiai: Lietuvos ypatinė archyve neradau né vieno Jono Misiūno-Žalių Velnio tardymoprotokolo. Dokumentai dingę kartu su Jonu Misiūnu.“

Susirinkę į knygos pristatyti nebuvę tik pasyvūs klausytojai. Prisiminimais dalijosi buvę rezistencinės kovos dalyviai, pažinoję arba tik girdėjā apie Jono Misiūną-Žalią Velniją. Prisiminė anuos laikus Jono Misiūno bendražygis Vytautas Kavaliauskas, pažinojęs jį asmeniškai. Jis pasakojo, kad Joną Misiūną-Žalią Velniją ne kartą matės, talkinės jam leidžiant pogrindžio laikraštelių „Laisvei bundant“ ar „Tikruoju keliu“, tiksliai neatsimenės. „Tai buvo aukštaūgis vyras, tvirtu sudėjimo ir nė žymės baimės jo akyse! Jis atveždavo jau parengtą pirmajį laikraštelių egzempliorių, ir patikėdavo jį man padauginti.“ Partizanų vado Alfonso Morkūno-Plienės duktė Elvida Morkūnaitė-Čaplikienė prisiminė, kaip jos tėvelis kartu su Jonu Misiūnu-Žaliu Velniu aptarinėdavo būsimą veiklą, kokią taktiką rinkdavosi. „Tai buvo drąsus, sumanus ir nepalaužiamas žmogus“, – sakė E. Morkūnaitė-Čaplikienė.

Apie drąsų Didžiosios Kovos apygardos vadą kalbėjo buvę politinis kalinys Alfonsas Slanišna, buvusi partizanų ryšininkė Salomėja Užupienė. Jonui Misiūnui-Žaliui Velnui 1998 metais (po mirties) suteiktas Kario savanorio statusas, 1997 metais – pulkininko laipsnis, LR Prezidento dekretu apdovanotas Vyčio Kryžiaus 2-jo laipsnio ordinu. Atminimo ženkliai pastatyti Kaišiadorių, Kaugonyse, Ukmergės Mūšios parke. Jono Misiūno-Žalių Velnio pavardė įrašyta Partizanų koplytėlėje Kaišiadorių kapinėse. Aikštėi prie Kaišiadorių geležinkelio stoties suteiktas Jono Misiūno vardas, 2012 metais Jonui Misiūnui suteiktas Kaišiadorių miesto Garbės piliečio vardas. Tebus Jam savo iškas paminklas ir ši Stanislovo Abromavičiaus bei Dariaus Juodžio knyga. Tai – aštunta S. Abromavičiaus knyga apie rezistenciją Lietuvoje.

Susitikimą su knygos autoriais ir jos pristatymą paživairino LPKTS mišraus choro „Ileges“, vadovaujamo B. Paulavicienės, dainos ir renginio vedėjo, Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyriaus specialisto Viliaus Kaminsko interpretacijos bei padeklamuotos eilės.

Aušra ŠUOPYTĖ

Gyvenimo prasmę atradusi kovoje už Tėvynės laisvę

(atkelta iš 4 psl.)

Sanatorijos vyr. gydytojas Gaidys padėjo prisiregistravoti. Pasibaigus sezoniniams darbui sanatorijoje, Druskininkų vaikų darželio vedėja Z. Grigienė priėmė ją vaikų auklėtoja. Vakarinių vidurinės mokyklos Izabelė bėgė 1958 metais.

1959 metais pavasarį susipažino su ką tik iš lagerio grįžusiu politiniu kaliniu Adolfu Navaracku, ištakėjo. 1960 metais gimiė dukrelė Gintvilė. Vyras buvo persekiojamas saugumiečių, negalėjo prisiregistravoti. Tik po šešerių metų jį reabilitavo. Jis gavo darbą pagal specialybę Paminklosaugos institute. Adolfas Navarackas mirė 1994 metų vasario 13 dieną.

1964 metais Izabelė Navarackienė eksternu perlaikė valstybinius egzaminus Kapuko pedagoginėje mokykloje ir gavo pradinį klasų mokytojos diplomą; 1971 metais išlaikė stojamuosius egzaminus į Šiaulių pedagogikos instituto Pedagogikos psichologijos fakulteto iki-mokyklinio ugdymo specialybės neakivaizdinį skyrių. Jos diplominis darbas „Vaikų tarpasmeniniai santykiai 5–7 amžiaus tarpsnyje“ Valstybinės egzaminų komisijos buvo pripažintas vienu geriausiu, aukštutų mokyklų respublikiniame konkurse jam buvo pripažinta 2-oji vieta. Iki pat 1980 metų ji dirbo tame pačiame vaikų darželyje „Ažuoliukas“. Tais pačiais metais Lietuvos laisvės lygos laikraštelyje „Vytis“ paskelbė straipsnį apie savo motytoją Konstantiną Bajerčių ir jo žūties aplinkybes. Tuo pati darbo buvo atleista.

Artimiai susipažino su Lietuvos laisvės lygos veikla, kartu su druskininkiečiu F. Bakšiu siuntė siuntinius kalintiemis A. Terleckui, B. Gajauskui, A. Pečeliūnui. Susirašinėjo su politiniais kaliniais Aušrenaitės, Izokaitės ir A. Juraitės slapyvardžiais. 1987 metais ji dalyvavo Lietuvos laisvės lygos organizuotame mitinge prie Šv. Onos bažnyčios. Dramatiškomis Sausio 13-osios dienos Izabelė su kitais druskininkiečiais budėjo prie Televizijos bokšto, buvo sužesta. Vėliau apdovanota Sausio 13-osios medaliu.

1990–1995 metais Izabelė buvo Druskininkų miesto tarybos, LPKTS Druskininkų filialo narė. 1991-ųjų rudenį dalyvavo antrojoje ekspedicijoje į Karagandą. Trejus metus vadovavo buvusių tremtinių ir politinių kalinių chorui, dalyvavo akcijoje „Kaliniai grįžta į kameras“, liudijo Eugenijaus

Ignatavičiaus sukurtame filme „Garibalдžio byla“.

1996 metais paraše ir išleido knygą „Sausio 13-oji – auksas ir vilties diena“; 2000 metais išleista jos antroji prisiminimą apie Dzūkijos partizanų kovas knyga „Brydė išlieka ne tik pievoje“; Alytaus apskrities literatų klubo „Tėkmė“ almanache buvo atspausdinti Izabelės eilėraščiai. 2005 metais pasirodė trečioji knyga „Pažadinta atmintis“, kurioje autorė grįžta į savo jaunystės dienas; 2008 metais Izabelė padovanojo dar vieną knygą „Prie vairystės slenkscio. Pirmojo Druskininkų lietuvių vaikų darželio metraštis“ su įrašu: „Visi mes atėjome iš vairystės, saugodami ir brandindami svajonę palikti pėdsaką žemėje, kitų mintyse ir širdyse“.

Izabelė Skliutaitė-Navarackienė pripažinta rašytoja, Lietuvos kaimo rašytojų sąjungos narė. 1997 metais Izabelė, Lietuvos delegacijos narė, dalyvavo Baltijos ir Šiaurės šalių moterų konferencijoje Valmieroje, dalyvavo kasmetinėje Lietuvos moterų lygos konferencijoje; 1999 metais – tarptautinėje konferencijoje Romoje „Molotovo-Ribentropo paktu pasekmės Lietuvai“. Ten surengė dalį fotografijų parodos apie Dzūkijos partizanų kovas. Izabelei Skliutaitė-Navarackienei „Už kilnų pavyzdį ir veiklos bendruomenės labui pasiekimus“ buvo suteiktas 1998 metų Pasaulio moters vardas, jis įtrauktas į žymiausių pasaulio moterų Tarptautinį žinyną. Už aktyvią veiklą buvo apdovanota Kembridžo biografijų centro aukso medaliu. 2006 metų lapkričio 22 dieną LR Prezidentas apdovanojo Izabelę Skliutaitę-Navarackienę Vyčio Kryžiaus ordinu.

Iki šiol Izabelė dalyvauja Tėvynės pažinimo draugijos veikloje, rašo straipsnius į mokslo žurnalą „Tautotyros metraštis“, mano, kad tautinės idėjos gaivinimas – svarbiausia. Sukaupusi didžiulę biblioteką ir nepublikotų svarbių dokumentų archyvą, rūpinasi, kad jie tarnautų Lietuvos kultūrai ir valstybingumo stiprinimui. Jos gyvenimo pavyzdys ir jos asmenybės šiluma ir nuoširdumas, mokėjimas būti dėkinga už ištęstą ranką, pasakyta gerą žodį, įkvėpia ir kelia.

Garbingo jubiliejaus proga linkime Jubiliatei dar daug daug gražių pavasarių, stiprios sveikatos ir naujų kūrybinių lajėmijų.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Darius Juodis

Stanislovas Abromavičius

2015 m. kovo 6 d.

Graži eilė istorijos ilgoj kelionėj...

Šilutės rajono Gardamo pagrindinėje mokykloje tvirtų vertybinių nuostatų formavimas pagrįstas pilietiškumo ugdymu, pagarbos tautai, mokyklos tradicijoms, Lietuvos heraldikai, valstybinėms šventėms formavimu. Graži ir prasminga draugystė mūsų mokyklą sieja su LPKTS Šilutės filialo nariais, choru „Pamario aidas“.

Daug gražių ir neįprastų renginių mokykloje ir už jos ribų vyksta švenčiant valstybines šventes, minint Gedulio ir Vilties dieną, dalyvaujant LPKTS Šilutės filialo susirinkimuose.

Jau prabėgo treji bendradarbiavimo metai, kaimokyklos mokiniai kartu su profesionalais paėmė užrankos dainą atveda ją iki mūsų širdžią. Dainą ne bet kokią – dainą išskaudėtą, dainą tarsi medži placiašakį, šaknimi jaugančią į kiekvieno sielą.

Švenčiant Vasario 16-ąją mokykla sulaukė garbingų svečių – kolektivo „Pamario aidas“. Su jauduliu širdy mokiniai dainavo, šoko, skaitė eiles apie apgintą ir išsaugotą Lietuvos laisvę. Klausėsi šių žodžių ir dainų mokiniai, mokytojai, atvykę svečiai. Šilta ir jauku

pasidarė, kai šalia žilagalvių choristų atsistojo jaunystė ir dainavo apie Tėvynę brangią šalelę Lietuvą, kraujujančias tautos žaizdas. Dėkojame „Pamario aidas“ choristams, kurie džiaugėsi mūsų mokiniais ir kartu dainavo lietuviškas dainas.

Vasario 21-ąją mūsų mokyklos bendruomenė dalyvavo LPKTS Šilutės filialo ataskaitiniame susirinkime. LPKTS Šilutės filialo pirmininkas Antanas Balvočius išradinai pateikė ataskaitą, paminėjo atlirkus darbus, valdybos nariams surasdamas gražių žodžių. Susirinkimo metu sprendėme daug ir įvairių problemų, tačiau žilagalviai šypsodamiesi laukė mokinį pasirodymo.

Skelbimai

Kovo 25 d. (trečiadienį) 10 val. Varėnos kultūros centre įvyks Dainų festivalis „Dainosiš tremties“. Festivalio tikslas – prisiminti Lietuvos gyventojų tremties, vykusias 1940–1953 metais, paskatinti pasidomėti, kokias dainas dainavo tremtyje, kokie jausmai ir viltys jose atispindėjo.

Festivali organizuoja Tarpautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusiskaltimams Lietuvoje įvertinti ir Varėnos „Ąžuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centras.

Dainų festivalyje „Dainos iš tremties“ kviečiami dalyvauti 5–12 klasinių mokiniai, mėgstantys, gebantys dainuoti, besidomintys Lietuvos istorija ir neabejingo istorinės atminties puoselėjimui.

Iki kovo 10 d. registruokite Varėnos „Ąžuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centre. Koordinatorė Rūta Jasevičienė: el. p. ruta.jaseviciene@gmail.com; tel. 8 686 62 537.

Norintys dalyvauti renginyje privalo užsiregistrnuoti.

Kovo 8 d. (sekmadienį) 14 val. Kauno kultūros centre „Taučios namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1 kampe) Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos ir Girionių bendruomenės liaudiškos muzikos kapela „Laumena“ (vad. Vladas Daknys) kviečia į tarptautinę kapelų šventę „Kaziuk, pagrok man valsų“. Renginys nemokamas.

Nepriklausomybės atkūrimo renginiai kovo 11 d. (trečiadienį) Kaune:

10 val. šv. Mišios Kauno arkikatedroje baziliukoje (Vilniaus g. 1). Dalyvaus Vytauto Didžiojo universiteto kamerinis merginų choras.

10 val. šv. Mišios Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje (Nepriklausomybės a. 14 A).

11 val. Kauno moksleivių bei visuomeninių organizacijų eisenai nuo Kauno arkikatedros bazilikos ir Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčios į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį.

11.30 val. varpų muzikos koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

12 val. iškilmingas minėjimas ir koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Koncertuos Neda Malūnavičiūtė ir Olegas Ditkovskis.

13 val. Kovo 11-osios Akto signatarų kapų lankymas Petraišiūnų ir Žemutinių Kaniūkų kapinėse.

14 val. dokumentinis filmas „Nematomas frontas“ kino teatre „Romuva“ (Laisvės al. 54).

20 val. vakarone „Švėskime Laisvę“ Nepriklausomybės aikštėje. Dalyvaus grupė „Marga muzika“, folkroko grupė „Ūkanose“.

Kviečiame į patriotinio kino popietę

Kovo 12 d. (ketvirtadienį) 16 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) rodysime Jono Vaitkaus filmą „Vienui vieni“. Maloniai kviečiame.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

**Alfonsas Radavičius
1925–2015**

Gimė Kruopių k. Pavandenės parapijoje, dabartiname Telšių rajone. Kartu su savo broliu dalyvavo rezistencinėse kovose. 1945 m. suimtas ir nuošautas. Kalėjo Sibiro lageriuose. Atgavė laisvę, 1955 metais Cernogorske Krasnojarsko kr. sukurė šeimą. Dar jaunystėje įgijo profesiją, sujaunesi visą gyvenimą. Daug metų vadovavo Telšių RSO stalių brigadai. Visuomet buvo sąžiningas, doras ir principingas. Pasižymėjo kaip geras vadovas ir pavyzdingas šeimos tėvas. Apdovanotas Lietuvos karuomenės kūrėjų savanorių medaliu.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų šeimą, giminės ir artimuosius.

LPKTS Telšių filialas

**Povilas Kazerškas
1922–2015**

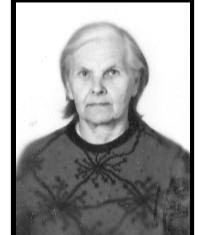
Gimė Kauno r. Dangstyčių k. 1946 m. suimtas, nuošautas ir įkalintas Magadano lageriuose. 1956 m. reabilituotas grįžo į Lietuvą. Dirbo statybose. Sukurė šeimą, užaugino sūnų ir dukterį. Nuo 1996 m. buvo LPKTS Kauno filialo narys. Aktyviai dalyvavo filialo veikloje.

Palaidotas Prienų r. Pakuonio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame giminės ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

**Stasė Pranienė
1926–2015**

Gimė Joniškio r. Miknaičių k. ūkininkų šeimoje, kuriuo augo trys seserys ir brolis. 1947 m. buvo areštuota, teista iš išvežta į Archangelsko sr. Joggirinlagą. Paskui buvo išsiųsta į tremtį Krasnojarsko kr. Ten ištėkėjo už likimo draugo. Gimė sūnus. Iš Lietuvą grįžo 1962 m., apsigyveno Radviliškyje. Dirbo statybose.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus ir giminės.

LPKTS Radviliškio filialas

**Bronius Vaičius
1932–2015**

Gimė Skuodo r. Raudonių k. Ginkluotos rezistencijos metu jų įkyje buvo įrengtas bunkeris, kuriamo slapstėsi partizanai. Nepaisant kratų, partizanai nebuvo susekti. Baigęs Ylakių vidurinę mokyklą, dirbo mokytoju. 1951 m. kartu su seserimi Zuzana ir tėvais ištremtas į Krasnojarsko kr. Krasnoturansko r. Bielojarsko k. Tremtyje dirbo traktorininku, sėskaitininku, kalviu. Ten vedė tremtinę Eugeniją Vitkūnaitę. 1959 m. kartu su tėvu, žmona ir 1,5 m. sūneliu grįžo į Lietuvą – Klaipėdą. Mokėsi Kauno politechnikos instituto Klaipėdos vakariniam fakultete. Dainavo būvusių politinių kalinių ir tremtinių chore „Atminties gaida“.

Nuoširdžiai užjaučiame ir linkime stiprybės žmonai, vaikams, giminėms ir artimiesiems.

Klaipėdos PKT sąjunga, choras „Atminties gaida“

Užjaučiame

Išėjus į Viešpaties namus ižymiam folkloristui, muzikos pedagogui, Lietuvos laisvės kovų dalyviui ir geram bičiuliui Kazimierui Kalabatui, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Algimantas Mišeikis ir Zigmas Tamakauskas

Mirus mylimai žmonai, nuoširdžiai užjaučiame poetą Albiną Slavicką.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2270 egz.

Kaina
0,58 euro (2 litai)

Skilvionių mūšio 70-osioms metinėms

Juozo Krikštaponio būrio partizanai

Mūšio paminėjimas Krekenavoje

Vasario 21 dieną Krekenavoje, Panevėžio rajone, įvyko studentų iniciatyva suorganizuotas minėjimas, kuriame pagerbtini žuvę Krekenavos ir kitų apylinkių partizanai. Nuo Krekenavos kultūros centro kartu žygiamome prie partizanų kapo, kur įvyko pagerbimo ceremonija, buvo pašventintas kapas. Vėliau kultūros centro rūmuose Vytauto Didžiojo universiteto istorikų klubo prezidentas Deimantas Ramanauskas skaitė paskaitą „Lietuva 1944–1953 metais“, Krekenavos muzikos mokyklos mergaičių choras dainavo partizanų dainas.

Lietuva 1944–1953 metais. Partizaninio karo pradžia

1944 metų antrosios sovietų okupacijos pradžia. Lietuvoje tuo metu prieš sovietus pradėjo formuotis partizanų, arba „miško brolių“ būriai. Jie buvo kovingai nusitekė prieš naujają okupantą ir siekė neleisti išvystinti Lietuvos. Didelė dalis visos Lietuvos gyventojų kilo į ši partizaninį karą – vieni tiesiogiai, kiti kaip pagalbininkai ar ryšininkai. Priežastys buvo įvairios: noras apsaugoti savo draugus ir kitus žmones nuo raudonarmiečių skriaudų bei svarbiausias siekis – atkuri Nepriklausomybę (labai tikėta tuščiais Vakaru Europos pažadais ateiti į pagalbą). Visoje Lietuvos vyrai traukėsi į miškus, formavo pirmuosius didesnius būrius. Vėliau buvo sukurtos pagrindinės partizanų apygardos, centralizuotas valdymas, leista pogrinėti spauda.

Vyčio apygarda buvo įkur-

ta 1944 metų pabaigoje. Apygardai priklausė Panevėžio, Kėdainių ir Ukmergės apylinkės. Pirmasis vadas – Juozas Krištonis, iki to laiko dirbęs Tautos fronte. Ypač prie Vyčio apygardos sukūrimo prisidėjo Lietuvos laisvės armija (LLA).

1945 metų vasario 17 diena. Mūšis Skilvionių miške

Partizaninis karas įsiplešė ir Krekenavos apylinkėse. Geriausias liudininkas – kapas Švenčiuliškių kapinėse Krekenavoje, kuriame palaidoti Laisvės kovotojai. Šiame kape palaidoti partizanai priklausė Vyčio apygardos Žibartonių-Devinduonių (didžioji dalis) ir Trimito būriams. Tikslus palaidotųjų skaičius nežinomas,

jie žuvo 1945 metų vasario 17 dieną paryčiais Skilvionių miške, į kurį karinei čekistinei operacijai vykdysti buvo pasiūsti NKVD vidaus kariuomenės 261-ojo šaulių pulko kareivai bei NKVD Krekenavos valsčiaus poskyrio stribai, galimai buvo pasitelktas ir léktuvas, apšaudės iš oro. Operaciją vykdžiusiems kareiviams bei stribams susidūrus su gal 40 (galėjo būti ir mažiau) partizanų būriu, užvirė apie 6 valandas trukusi kova. Jiems tada vadovo Kazimieras Gailiūnas-Barzda. Partizanai buvo sugalvojė planą, kuri žinojo tik skyrininkai (penketukas) ir vadas, kad užpuolus raudonarmiečiams ir stribams, reikia trauktis į mišką rytuose. Pirmuosius puolimus „miško brolių“ atrėmė (krito daug kareivių, stribų ir tik du partizanai), bet pradėjus trūkti šaudmenų, nusprendė pagal planą trauktis į rythus.

Netikėtai pasaloje juos pasitiko kryžmiškai išstatyti sunkieji

kulkosvaidžiai, nuo kurių krito 22 partizanai, tarp jų ir būrio vadas K. Gailiūnas-Barzda. Iš būrio liko gyvi trys ar keturi partizanai (galėjo būti ir daugiau, du iš jų buvo pasiūsti į sargybą Skilvionių pusėje, o kitas – R. Bundžiulis buvo išdavikas, išėjęs į NKVD, vienas buvo suimtas per kautynes). Bundžiulis namo iš būrio išėjo užpuolimo išvakarėse, bet nuėjo į NKVD ir išpasakojo, net pasakė pro kurią pusę partizanai trauksis.

Kova truko ilgai, nes stovyklavietė buvo puikiai įrengta. Stovėjo septyni lengvieji kulkosvaidžiai, sargyba apkausuose, iškasti 28 apkasai, keilos duobės pasislėpti, pastatytas modernus bunkeris.

Apie žuvusių partizanų skaičių tiksliai duomenų nėra. Vienam šaltinyje teigama, kad žuvo 38, kitame – 22 partizanai. Taip pat tiksliai neįmanoma pasakyti, kiek stovykloje tuo laiku buvo partizanų, nes paminkle iš 37 paminėtų partizanų trys žuvę ir ten palaidoti vėlesniu laiku (netoli Počiūnelių ir Rūtakiemio miškelių žuvo Vincas Deveikis-Burokas ir J. Povilonis-Jūra; J. Antanaitis žuvo 1949 metų birželio 15 dieną). Tačiau žinome, kad stovykloje buvo 28 apkasai.

Didelių nuostolių patyrė NKVD – žuvo apie 150 enkavidistų. Dalijų greičiausiai nušovė iš oro į partizanus ne itin taikliai šaudės léktuvas.

Ši partizanų nesékmė sujaudino vietas partizanų būrius. Vadai pradėjo po truputi keisti stovyklavimo pobūdį ir stengtis vienoje vietoje nebebūti dideliais būriais, pavyzdžiu, Rupužėno būrys.

Deimantas RAMANAUSKAS

Pristatyta skaudžią praeitį menanti ekspozicija

Vasario 20 dieną Tauragėje, Prezidento gatvėje, buvusioje „šubertinėje“, atidaryta Tauragės krašto muziejaus Tremintinių ir politinių kalinių kančių namų ekspozicija. Ateityje planuojama rūsyje atkurti karcerį ir bunkerį. Unikali aplinka ir eksponatai liudija apie skausmingą lietuvių tautos praeitį – tremtį ir rezistenciją.

Buvusi NKVD būstinė Tauragėje – vienas garsiausių visoje Lietuvoje sovietinio genocido paminklų. „Šubertinės“ sienos mena baisias kančias, šimtus sulaužytų likimų.

Dar 1995 metais tuometinio Lietuvos politinių kalinių ir tremintinių sajungos Tauragės skyriaus pirmininko Prano Rindoko iniciatyva nutarta atidaryti skaudžiai praeicių atminti skirtą muziejų. Imtasi rinkti eksponatus ir jau 1997 metais tuometinis Kovų ir kančių muziejus buvo atidarytas autentiškame NKVD kalėjimo pastate. Buvo skaičiuojama per tūkstantį eksponatų. P. Rindoko ir jo dukters Zitos Knatauskienės tvarkomos muziejuje rūsyje veikė iki prasidėdant pastato rekonstrukcijai.

Pirma aukšto patalpų remontas baigtas 2014 metais, sveikatos apsaugos ministerijai skyrus finansavimą. Dar 55 tūkstančius litų projektui parėngti ir baldams pagaminti

skyré Tauragės rajono taryba. Tris ekspozicines ir edukacinę erdves sukūrė dizaineris Jurgis Gerulaitis.

Tarp eksponatų – ne vienas itin senas ir autentiškas istorinis daiktas. Pavyzdžiu, spaudinimo mašinėlė, kuria sovietiniais metais buvo spaudinami slapti atsišaukimai, įvairūs iš tremties parkeliavę daiktai, siuvinėti paveikslai, buities įrankiai, nuotraukos.

Muziejų siekiamas sukurti patrauklų ir informatyvų moniniams. Ekspoziciją jau galima aplankyti, pageidaujančiems rengiamos ekskursijos.

Iš Vilniaus į renginį atskubėjo Seimo nariai Stasys Šedbaras ir Darius Petrošius. Muziejaus atidarymo metu patalpas pašventino Tauragės Švč. Trejybės bažnyčios kunigas Karolis Petravičius. Susirinkusiuosis sveikino Lietuvos politinių kalinių ir tremintinių sajungos Tauragės filialo pirmininkas Antanas Stankus. Rajono meras, drauge su Lietuvos politinių kalinių ir tremintinių sajungos pirmininku Gvidu Rutkauskui perkirpo juoste.

Nuoširdžiai dėkota projekto autoriams, muziejaus darbuotojams ir visiems vienai ar kitaip prisidėjusiems kuriant muziejų.

„Tauragės žinių“ inf.
Urtės Drąsutės nuotraukos

